

VILIAMovi ŠIROKÉMU

Bratislava dňa 19. augusta 1946

Milý Vilo!

Po tieto dni dostal náš úrad výzvu od Ministerstva školstva a osvetu, aby sa vyjadril k jeho návrhom na realizovanie poslednej dohody medzi vládou a Slovenskou národnou radou. Návrh Ministerstva školstva a osvetu opiera sa o výklad dr. J. Hoffmanna z Ministerstva vnútra o novom politickom usporiadaní niektorých ústavných otázok z hľadiska slovenského problému. Dr. Hoffmann poslednú dohodu medzi vládou a SNR o pomere ministerstiev k poverenictvám vykladá tak, že kde doteraz platná celoštátna norma predmnichovská prikazovala vybavenie určitej agendy ministerstvu, „jest míti zato“, že oživila príslušnosť ministerstva i pre oblasť Slovenska, ak ide o vec spoločnú.

Nechávam bokom úvahy o legislatívnej činnosti, chcem zdôrazniť iba to: Na základe tohto výkladu Ministerstvo školstva a osvetu podáva návrhy, podľa ktorých Poverenictvo školstva a osvetu stráca úplne svoj charakter slovenskej školskej a kultúrnej správy.

Všetky odbory Ministerstva školstva a osvetu reflektujú takmer v plnom rozsahu na vybavovanie vecí slovenských, a to nielen tých, ktoré sú pre nás nesporné, ale i tých, ktoré podľa doterajších dohovorov medzi vládou a SNR nesporne patria do pôsobnosti poverenictva (otázky personálne).

Keď dohoda medzi vládou a Slovenskou národnou radou bola schválená, dohovorili sme sa, že sa zídeme s našimi ministrami, potom že sa zídeme všetci slovenskí ministri i povereníci, aby sme sa porozprávali o konkretizovaní novej dohody. Pretože tieto rozhovory sa neuskutočnili, obávam sa, že každý z nás — a každý poverenik — bude postupovať podľa vlastného uváženia a temperamentu, lebo bezpochyby s obdobným návrhom prídu na poverenictva všetky ministerstvá.

Riešenie, aké navrhuje Ministerstvo školstva a osvety je samozrejme neprijateľné. Nechcel by som však toto stanovisko oznámiť len za svoju osobu, respektíve za úrad, ktorý spravujem a rozhodne by som nechcel byť partnerom v tahačke medzi dvoma úradmi. Odpoveď nášho úradu ministerstvu predbežne odkladám a o to by som Ťa prosil, aby si bezodkladne začal premýšľať a pracovať na stanovisku, ktoré by bolo v zásade jednotné pre všetky poverenictva pri konkretizácii dohody medzi vládou a SNR.

Ak by sa v dohľadnom čase tento námet nedal uskutočniť, prosím Ťa o správu, či sa mám sám pustiť do rokovaní o kompetencii medzi ministerstvom a poverenictvom. Som tohto presvedčenia, že špeciálne v kultúrnej oblasti vlastná národná správa má mať, môže, ba musí mať oveľa širšiu a ďalekosiahlejšiu právomoc, než v hociktorej inej oblasti. Toto ostatne predvídal i Košický vládny program.

O skorú správu Ťa prosí Tvoj

L. Novomeský

Pod „poslednou dohodou“ myslí Novomeský tretiu pražskú dohodu, prijatú na rokovaníach NF Čechov a Slovákov 28. VI. 1946. V Encyklopédii Slovenska sa o nej hovorí: „Jej zmyslom bolo v záujme rozvoja revolúcie na Slov. podriaďiť SNR vláde. Tento krok zabráňoval slov. reakcii zneužiť slov. nár. orgány na kontrarev. ciele...“ Znamenala priamu závislosť a zodpovednosť ZP vláde a povereníkov ministrom. Stránský sa nepochybne pokúšal zneužiť dohodu čo najväčšmi na posilnenie čechoslováckych zámerov. Širokého odpoveď sa nezachovala. Je však známe, že napätie medzi ministerstvami kvôli kompetencii trvalo až do Februára 1948.